

DOĞAL ÇEVREYİ NASIL KULLANIYORUZ?

İnsanların ve diğer canlıların sürekli etkileşim içinde olduğu doğal ve beşerî yaşam alanına **çevre** denir. İnsan, çevresine uyum sağlarken aynı zamanda onu ihtiyaçları doğrultusunda değiştirmektedir. Beslenme, barınma, ulaşım ve dinlenme gibi ihtiyaçlarını karşılamak için doğal çevreden yararlanmaktadır.

Yaşamın devamı için bitkisel ya da hayvansal besin maddelerine ihtiyaç vardır. Bundan dolayı insan, Neolitik Çağ'dan itibaren iklimin elverişli olduğu verimli topraklarda tarım, mera ve çayırda ise hayvancılık yapmıştır. Zamanla artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılayabilmek için daha geniş alanlara ihtiyaç duymuştur. Bu sayede barajlar ve sulama kanalları yaparak daha geniş alanlarda tarım yapma imkânı bulmuştur. Bu durum, bazı alanlarda doğal çevrenin tahrip olmasına neden olmuştur.

İnsan; zarar verici canlılardan, doğal unsurların olumsuz etkilerinden korunmak ve ayrıca dinlenmek amacıyla barınmaya ihtiyaç duymuştur. Bu ihtiyacı karşılayabilmek için doğadaki taş, toprak, ağaç gibi malzemeleri kullanarak meskenler inşa etmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte insanın doğaya karşı bağımlılığı azalmıştır. Doğadan elde ettiği çimento, çakıl, kum ve demirden, betonarme ya da çelik yapı sistemli binalar yapmıştır.

İnsan, genellikle yerleşme için doğal ve beşerî çevre koşullarının uygun olduğu alanları tercih etmiştir. Doğadaki tatlı su kaynaklarını; içme suyu ihtiyacını karşılama, tarım alanlarını sulama ya da sanayi tesislerinde üretim amaçlı kullanmaya başlamıştır. Göl, deniz ve okyanuslardan balıkçılık, ulaşım ve turizm faaliyetlerinde yararlanan insan, akarsuların enerji potansiyelini kullanarak hidroelektrik enerjisi üretmeye başlamıştır.

Günlük hayatımızda kullandığımız hemen hemen her şeyi yaşadığımız çevreden temin etmekteyiz. Doğadan elde ettiğimiz ham maddeleri sanayi tesislerinde işleyerek kullanırız. Örneğin ağaçlar, kullandığımız ahşap malzemelerin ham maddesidir. Arabalarda, evlerde kullandığımız bazı aletlerin ya da inşaatlarda kullandığımız demirin kaynağı doğadaki madenlerdir. Ayrıca konutların ısıtılmasında, ulaşım araçlarının çalışmasında ve elektrik enerjisi üretiminde de petrol, doğal gaz ve kömür gibi madenlerden yararlanmaktayız. Toprakta, sudan, bitkilerden ve hayvanlardan elde ettiğimiz ham maddeleri de ihtiyaçlarımız doğrultusunda kullanırız.

İnsan, bir yerden bir yere gidebilmek ya da mal ve hizmetleri bir yere götürebilmek için ulaşım ihtiyacı duyar. Ulaşım için de köprüler, tüneller, kara yolları, havalimanları, demir yolları ve limanlar yapmıştır. Ancak yeryüzü şekilleri, ulaşım koşullarını bazen olumsuz yönde etkilemektedir. Bu yüzden arazinin ulaşımı zorlaştırdığı yerlerde teknolojik imkanlarla köprü ve tüneller yaparak yollar, deniz kıyısında dolgu alanları oluşturarak yol ve havalimanları yapmıştır.

Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlayan ülkemiz, uluslararası ulaşım yolları üzerinde bulunmaktadır. Ancak denizler ve boğazlardan dolayı kesintisiz bir kara yolu veya demir yolu ulaşımı sağlamak mümkün değildir. Bu yüzden İstanbul Boğazı'nın altından iki kıtayı birbirine kesintisiz bağlayan uluslararası Marmaray ve

Avrasya Tüneli ulaşım hatları yapılmıştır. İstanbul Boğazı'nın altından geçecek bir demir yolu tüneli ile ilgili ilk düşünce, 1860 yılında Sultan Abdülmecid tarafından dile getirildi. Bu anlamda Marmaray; teknolojik alt yapısı, ekonomik büyüklüğü, ulaşım kazandırdığı ivme vb. birçok yenilik bakımından dünyada ilkleri içinde barındırıyor Delme ve batırma tünelleri olmak üzere 13,6 kilometresi yer altında ve deniz altında olacak şekilde toplam 76,6 km uzunluğa sahiptir.

Marmaray gibi İstanbul Boğazı'nın altından geçen Avrasya Tüneli, Asya ve Avrupa'yı iki katlı kara yolu tüneli ile birbirine bağlamaktadır. Toplam uzunluğu 14,6 km olan tünelin 5,6 km'lik kısmı deniz tabanının altından geçmektedir. Hem Türkiye'de hem de uluslararası anlamda ulaşım kolaylığı sağlayarak hizmet veren diğer bir hat da Osmangazi Köprüsü'dür. Uzunluğu 2.652 m olan ve İzmit Körfezi üzerine inşa edilen bu köprü, insanlara daha kısa ve güvenli bir ulaşım imkânı sağlamaktadır.

Marmaray güzergâhı

Ülkemizde ayrıca yeryüzü şekillerinin bazı yerlerde ulaşımı engellemesine rağmen geliştirilen çeşitli projelerle bu olumsuzluklar birer birer aşılmaktadır. Örneğin Karadeniz kıyı kuşağına köprü ve tüneller ya da denize dolgu alanları yapılarak Kuzey Anadolu Dağları'nın ulaşımına olan olumsuz etkisi ortadan kaldırılmıştır. Bu anlamda Sinop'tan başlayıp Gürcistan sınırına kadar uzanan 562 km'lik Karadeniz sahil kuşağına Karadeniz Sahil Yolu yapılmıştır. Gene Karadeniz kıyı kuşağında belli bir bölümünün doldurulmasıyla Ordu-Giresun Hava Limanı inşa edilmiştir. Bu yapı, Türkiye ve Avrupa'da deniz üzerine inşa edilmiş ilk havalimanı olma özelliğini de taşımaktadır.

Karadeniz Sahil Yolu, Vakfıkebir, Trabzon

Ordu-Giresun Havalimanı

İnsanlar; gezmek, eğlenmek, dinlenmek ya da tatil yapmak için turizm faaliyetlerine katılır. Sıcaklıkların uygun olduğu deniz kıyılarında yaz turizmi, düşük olduğu dağlık alanlarda kış turizmi yapmaktadır. Örneğin Birleşik Arap Emirliği'nin Basra Körfezi kıyısındaki Palmiye Adası yaz turizm merkezlerindedir. Bu ada, denizin kum ve taşlarla doldurulmasıyla oluşturulan dünyanın en büyük yapay adalarından biridir.

Turistik değeri olan mağaralar, yer altından çıkan sıcak su kaynakları, ormanlar, akarsular gibi alanlar da turizm faaliyetleri açısından önem taşımaktadır. Ayrıca yoğun nüfuslu şehirlerde yaşayan insanlar, uygun yerlere sosyal alanlar yaparak kısa süreli etkinliklere katılmaktadır. İstanbul'daki Maltepe Sahil Parkı buna örnek verilebilir. Maltepe Sahil Parkı, İstanbul'da Marmara denizi kıyı kuşağında denizin doldurulmasıyla yapılmıştır. Dünyanın en büyük şehir parklarından biri olan Maltepe Sahil Parkı, çok sayıda sosyal alandan oluşmaktadır.

Yaşantımızın önemli bir parçası olan enerjiyi üretmek için Güneş, rüzgâr ve sular gibi doğada var olan kaynaklardan yararlanırız. Ayrıca yaşadığımız çevreye baraj ve termik santraller inşa ederek de enerji üretiriz.

Sonuç olarak insan, ihtiyaçlarını her türlü imkânlarla donatılmış doğal çevreden karşılamaktadır. Son yüzyılda nüfusun hızla artması ihtiyaçları da arttırmıştır. Bu da insanın çevreye daha fazla müdahale etmesine neden olmuştur.

